

הבלתי ניתנים להערכה

הרב ברוך וינטרוב
סגן ראש בית מדרש לשעבר בטורונטו (תשע"ב-תשע"ד)
כיום רב קהילת מבשר ציון, תל מונד ור"מ בישיבת הר עציון

ואם מְשֻׁדָּה אֶתְּוֹ יְקַדֵּשׁ אִישׁ לַה' וְהָיָה עֲרֻכָּף לְפִי וְרָעוּ וְרָעוּ חֲמָר שְׁעָרִים בְּחַמְשֵׁים שְׁקָל פְּסָף: התורה מבדילה בין שני סוגים של הקדש של שדה קניין והקדש של שדה אחוזה. שדה קניין הוא שדה שאדם קנה מחבירו, שדה שגם אמור לחזור ביובל למוכר. מי שהקדיש שדה כזה לבית המקדש, יכול לפדות את השדה בחזרה לפי השווי

שדה אחוזה הוא מהשדות שאדם ירש מאבותיו, שדה שאם הוא עצמו ימכור אותו, השדה יחזור אליו ביובל. אם אדם מקדיש שדה כזה, מירושת אבותיו, לבית המקדש, הפדיון לא נעשה על פי השווי של השדה, אלא על פי נוסחא קבועה הקשורה לגודל – חמישים שקל כסף לכל יחידת קרקע שאפשר לזרוע בה חומר שעורים. כל מי שמתעסק בקרקע יודע, שהגודל של הקרקע אינו המשתנה החשוב ביותר. כמו שמתוכים אוהבים לומר, יש שלשה נתונים חשובים בשווי נכסים – מקום, מקום ומקום. בנכסים חקלאיים ודאי גם טיב הקרקע וקרבה למקורות מים חשובים מאד. אך התורה בוחרת להשתית את שווי הפדיון רק על מפתח אחד – גודל הקרקע.

מדוע?

אם אנו מסתכלים בשאר פרשת ההקדשות שבסוף חומש ויקרא, אנו מגלים שרוב הדברים דומים לשדה הקניין – המקדיש בהמה שלא מיעדת למזבח יכול לפדות אותה לפי שוויה; המקדיש בית יכול לפדות אותו לפי שוויו; המקדיש רכוש כמו פירות יכול

יש רק דבר אחד שבדומה לשדה האחוזה אינו נפדה בשוויו – האדם עצמו. מי שמקדיש ערך של אדם לבית המקדש, אין אנו אומרים – בואו נבדוק כמה האדם הזה שווה, כמו הוא יכול להרוויח, כמה הוא עולה בשוק העבדים. במקום זה התורה קבעה תעריפים קבועים, הקשורים לגיל ולמין, ושאינן בהם התייחסות לנתונים החשובים ביותר – אם רוחניים כמו יושר ומוסריות ואם גשמיים כמו יכולת השתכרות. מדוע, ובמה דומים המעריך אדם והמעריך שדה אחוזה לבית המקדש? אני חושב שהתשובה פשוטה. הרבה דברים בעולם הזה אפשר להעריך בכסף – בית יכול להיות מוערך בכסף, ואדם יכול לעבור דירה; פירות, בהמות – רכוש – יכול להיות מוערך בכסף, ואדם יכול להפסיד או להרוויח. גם קרקע בדרך כלל יכולה להמדד בכסף, כמו שדה קניין.

אך לא ניתן להעריך את האדם עצמו. האדם, לא משנה מיהו, פשוט לא יכול להמדד בכסף; וגם ההיסטוריה של האדם, המורשת שלו, הזוהר שלו, מה שהוא קיבל מההורים שלו. זה לא יכול להמדד בכסף, אי אפשר למכור את זה ואי אפשר לקנות את זה, כי זה עומד בבסיס של מי שאנחנו. האדם יכול אולי לנסות, אבל לא יכול להצליח, לסחור בזהות שלו, במי שהוא, בעבר שלו. רבי אלעזר הקפר במסכת אבות לימד אותנו – "על כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה נולד ועל כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא".

ישנם נתוני חיים שאיתם נולדנו, והם לא ניתנים להחלפה. השאלה האמיתית העומדת לפתחנו היא מה נעשה עם הקלפים שקבלנו. התורה מבטיחה לנו, בפרשה שלנו, שאם נמשיך את מה שקבלנו, "אם בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְאֶת מִצְוֵי תִשְׁמְרוּ וְעִשִׂיתֶם אֹתָם:" נקבל גם את הברכות הגשמיות: "וְנִתְּתִי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאֶרֶץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיֹ: " וגם את הרוחניות: "וְהִתְּלַקְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם:"

לתגובות: baruchwin@gmail.com